Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Lausunto

19.5.2016

EDUSKUNTA
Maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

Asia: E 34/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: Vaikuttaminen EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen 2021-

Pyydettynä lausuntona Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry esittää seuraava:

MTK pitää erittäin tarpeellisena, että EU:n tulevaan rahoituskehykseen vaikuttaminen aloitetaan riittävän aikaisin. **Tarkoituksenmukaista ja hyvää suunnitelmallisuutta on aloittaa vaikuttamistyö hyvissä ajoin, jotta samalla voidaan valmistella välineitä toimenpidekokonaisuudeksi, johon käytettävissä olevaa rahoitusta pystytään ohjaaman heti tulevan ohjelmakauden alusta.**

Komissiolle asetettu tavoiteaika esityksen tekemiseen tulevaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi (2021–) on haasteellinen. On hyvin epätodennäköistä, että komissiolla olisi selkeä käsitys vuoden 2017 lopussa brexit-neuvottelujen tulevaan budjettiin vaikuttavista osista. **Brexit tulee vaikuttamaan laajasti koko EU:n toimintaan eikä rahoituskehyksen esittämiselle ole edellytyksiä ennen neuvottelujen siirtymistä eron jälkeisen yhteistyön valmisteluun.** Esitetty arvio aikataulun venymisestä 2019 syksylle, Suomen EU-puheenjohtajuuskaudelle, on varmasti hyvin todennäköinen.

Valtionneuvoston esityksessä todetaan, että monivuotinen rahoituskehys on yleensä määritelty seitsemäksi vuodeksi. **Kun uuden rahoituskehyksen pituudesta ei ole päätetty, on aina hyvä pitää esillä aikataulun sopiva synkronointi parlamenttivaalien ja komission vaihtumisen ajankohtaan.** Hallinnon vaihdos aiheuttaa aina katkon valmisteluun. Maatalouden osalta tämä on siirtymäsääntöjen puutteen takia erityisen tärkeä. Koheesiopolitiikassa siirtymäsäännöt ovat selkeämmät jo perusasetuksissa.

Kuten esityksessä todetaan rahoituskehyksen kokonaistaso vaikuttaa suoraan Suomen saantomahdollisuuksiin. Budjetin ulkopuoliset rahastot ovat pääsääntöisesti EU:n poliittisten päätösten lisärahoitusväline ja siten luovat nettomaksajille, kuten Suomelle, lisävelvoitteita.

Valtioneuvosto esittää, että Suomi ei lähde nettomaksajana paikkaamaan Iso-Britannian erosta aiheutuvaa aukkoa EU-budjetissa täyttämiseksi. Brexitin yhteydessä purkautuva rebate-järjestelmä tulee muuttamaan nettomaksajiin kohdistuvia paineita. Omien varojen (EU:n tulot) järjestelmään erityisesti arvonlisäveroon perustuvaan jäsenmaksuun tehty huojennus Saksan ja Ruotsin jäsenmaksuihin tulee myös uudelleenarvioitavaksi. EU:n budjetin ulkopuolisiin rahastoihin on myös ollut viime aikoina kiinnostusta, erityisesti energiatehokkuuden parantamisinvestointien rahoittamiseen tarkoitettuun green fundiin.

Maatalousbudjetin kannalta juustohöylämallinen leikkaus brexit-vaikutusten takia johtaisi helposti nettovaikutusperiaatteella laskettaessa 7,6 %:n leikkaukseen. EU:n ”uudet haasteet” leikkasivat nykyiselle kaudelle maatalousbudjettia 13 %. Jos tämä perusleikkaustaso jatkuu yhdessä brexit-leikkauksen kanssa, maatalousbudjettiin oltaisiin tekemässä jopa 20 %:n kokonaisleikkaus tulevalle budjettikaudelle.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Maatalousbudjetin leikkauspaineet ja mahdolliset leikkauspäätökset pitää asettaa oikeaan viitekehykseen ja huomioida historia.

- Maatalousbudjetin suuruutta arvioitaessa on muistettava, että maatalous on ensimmäinen ja ainut todellinen yhteisen politiikan alue EU:ssa. Vahva yhteinen maatalouspolitiikka edellyttää myös vahvaa budjettia.
- Vielä 70-luvulla maatalouden osuus oli budjetista 70 %:a ja on nyt leikattu 38 %:n tasoon.
- Samalla budjetilla EU on toteuttanut myös EU:n itälaajentuminen, 13 ns. uuden jäsenmaan sopeuttaminen maataloustukijärjestelmää aikaisemman 15 maan budjettiraamissa.
- Maatalous on myös ollut EU:n ulkopolitiikan maksumiehenä. Maatalous maksoi ison osan Ukrainan kriisin seuraamuksista mm. Venäjän vientikiellon aiheuttama markkinahäiriö. Lisäksi kriisitoimenpiteet on tehty maatalousbudjetin sisällä.
- Iso osa viime vuosien kriisitoimista toteutettiin ns. maitokiintiösanktioiden varoilla, joita ei ole enää jatkossa käytettävissä kiintiöjärjestelmän purkauduttua.
- Ns. budjettimarginaalit ovat hävinneet paremman kokonaishallinnan kautta eivätkä mahdollista aikaisemmassa määrin budjetin uudelleenkohdennusta vuositasolla.
- Kriisirahastoa ei avattu Venäjän embargon takia, koska järjestelmä on rakennettu hetkellisen kriisin hoitoon, ja kriisitoimenpiteet olisi rahoitettu maatalouden seuraavan vuoden suorista tuista.
- Maatalous on erityisesti EU:n syrjäisillä seuduilla merkittävä työllistäjä ja toimeentulon lähde.
- Elintarvikevienti ja maaseudun tuotteet ovat merkittäviä positiivisen kauppataseen luojia EU:lle.
- Uusista haasteita esimerkiksi ilmastomuutoksen sopeutuminen ja kauppasopimuksien vaikutukset monien neuvottelukumppanien osalta kohdistuvat erityisesti maatalouteen. Varsinaisia uusia menestysmahdollisuuksia Etelä-Korean sopimuksen tapaan on vain Japanin kanssa käytävissä neuvotteluissa. Muissa neuvotteluissa EU joutuu tekemään myönnytyksiä maataloudessa, jos haluaa saada aikaan uusia sopimuksia.
- Brexit tulee aiheuttamaan parhaimmillaankin markkinahäiriön sisämarkkinoilla ja neuvottelutuloksesta riippuen häiriö voi olla erittäin syväkin.

Yhteisen maatalouspolitiikan keskeinen osa on yhteinen rahoitus. Ilmasto-, ympäristö ja markkinapaineiden keskellä maatalous tarvitsee jatkossakin vahvan yhteisen maatalouspolitiikan, jossa on varattu riittävästi varoja suoriin tukiin, maatalouden ja maaseudun elinkeinojen kehittämiseen ja maaseudun elinvoimaisuuden kehittämiseen.

Suomen kannalta on tärkeää puolustaa maatalouden perusrahoitusta. Se on niin kuluttajien, maaseudun ja maatalouden yhteinen etu. **Suorien tukien merkitys viljelijöiden perustukea, jolla tuotetaan ekosysteemipalveluita, hoidetaan niin maata, ympäristöä kuin eläimiä tiukoissa EU:n ja kansallisten vaatimuksien puitteissa.** Eurooppalaiset tuotantostandardit nostavat tuotantokustannuksia ja tuontisuojan takanakin hintakilpailutilanne on vaikea. Tuotantoon sidottu tuen osuus suorista tuista mahdollistaa tuotantoa epäsuotuisilla alueilla ja ohjaa tukitoimia aktiiviseen maataloustuotantoon. Suomeen kohdistuu tuesta 1,3 %. Budjettileikkaus johtaa euromääräisiin leikkauksiin tuotantoon sidotuissa tuissa, joiden taso on rajattu prosenttiosuudeksi suorista tuista.

Maaseutuohjelmat ovat merkittävä maatalouden kannuste maatalouden ilmasto- ja ympäristöystävällisempään tuotantoon sekä eläinten hyvinvointiin Suomessa. Maaseutuasetuksen mukaisessa tuessa saanto on oleellisesti Suomen maksuosuutta suurempi, 2,4 %. Tärkein maaseutuohjelman tukimuoto on ollut epäsuotuisten alueiden tuki, jolla on pystytty pitämään tuotantoa yllä joka puolella Suomea ja samalla on ylläpidetty luonnon monimuotoisuutta, kun pellon on pystytty pitämään tuotannossa. **Suomen kokemustenkin valossa ohjelmaperusteisilla tukitoimenpiteillä voidaan saada aikaan vaikuttavaa ja jäsenmaan tarpeisiin kohdentuvia toimenpiteitä,** joissa merkittävä osarahoitusosuus parantaa jäsenmaiden sitoutumista ja siten toimenpiteiden tuloksellisuutta. **Suomelle on myös tärkeää, että osarahoituksen mahdollisuus pidetään laajana, jotta yhteisesti tärkeäksi todettuja kohteita voidaan rahoittaa.**

EU:ssa on yhä kasvava paine tukijärjestelmien tasaamiseen jäsenmaiden välillä. Suorien tukien osalta Suomi on lähes keskiarvossa, jolloin tasaustoimenpiteiden vaikutukset ovat pieniä. Suomen kannalta on merkittävä haitta, jos tasaukseen otetaan mukaan maaseuturahojen kohdentuminen. Suomen perustellusti korkea taso sovittiin aikanaan liittymissopimuksen osana eikä uudella rahoituskaudellakaan ole perusteita tämän tukieron tasaamiseen korkeiden kustannusten takia.

Ilmastomuutos johtaa kasvavaan tauti- ja tuholaispaineeseen sekä kasvattaa ääreviä luonnonoloja. Yhdessä markkinahäiriöiden kanssa nämä ovat lisänneet tarvetta kriisitoimenpiteiden tuomiseen maataloustukijärjestelmän kylkeen. Heikon taloudellisen kannattavuuden ympäristössä uusien vakuutus ym. työkalujen rahoittaminen budjetin sisältö on vaikeaa ja johtaa tuen ohjautumiseen ulkopuolisille vakuutusoperaattoreille. **Budjettivalmistelun yhteydessä pitää selvittää maatalousbudjetin ulkopuolinen rahoitusmahdollisuus kriisitilanteisiin.** EU-tason kriisi pitää pystyä hoitamaan myös EU-tasolla. Nykyinen järjestelmä ei kriisitilanteissa ole toiminut, vaan tarvitaan nopeammin toimeenpantavia kriisitoimenpiteitä.

EU-tasolla maaseuturahoitusta on käytetty koheesiotoimenpiteiden tapaan maaseudun kehittämiseen itäisessä EU:ssa. **Koheesion osalta suoran avustusrahan tilalle on esitetty lainoitukseen painottavaa tukijärjestelmää. Muutos varmasti kannustaisi jäsenmaita kohdentamaan toimenpiteitä aikaisempaa tarkemmin tärkeisiin rakennetoimenpiteisiin.** MTK kannattaa koheesiotoimenpiteissä tulosperusteisuuden ja osarahoitusvelvoitteen korostamista pelkän rahan kohdentamiskeskustelun sijaan. Jäsenmaiden oma rooli maan sisäisen koheesion hoitamiseen korostuu uudessa rahoituskehyksessä.

Koheesiotoimenpiteistä tärkein Suomen kannalta on pohjoisen ja harvaan asutun maaseudun tukeminen. Suurimman osan koheesiorahoituksen kriteereistä eivät mahdollista tuen kohdentumista Suomeen. Uuden kauden odotukset koheesiorahoitukseen ovat alenevat, kun ohjelmien määrään ja tukitoimiin kohdistuu leikkaustarpeita. MTK tulee valtioneuvoston tavoitetta jatkaa Itä- ja Pohjois-Suomen harvan asutuksen erityisasemaa ja muita Suomen erityispiirteitä, kuten Itämeri, arktisuus ja Venäjän raja-alue.

Helsingissä 19.5.2017

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Juha Ruippo
Johtaja
MTK:n Brysselin toimisto